Gyüre Péter: Vadludak vonulásának ökofaunisztikai és természetvédelmi értékelése Hortobágyi-halastón és környékén/23
Harka Ákos: Sebes pisztráng *(Salmo trutta m. fario)* a Tisza-tóban/97
Juhász Lajos: Vízivilág az Erdőspusztán/62
Kiss Endre: Vörösfejű gébics *(Lanius senator)* megfigyelés Hajdúbagoson/100
Kozák Miklós - Püspöki Zoltán: Geodiverzitás és természetrajz/72
Pető Anna Krisztina - Farkas István: A sólyombérci sziklafal/51
Pingitzer Beáta - Vizslán Tibor: Papucskosbor (Cypripedium calceolus) új lelőhelye a Bükkben/94
Pingitzer Beáta: lásd Vizslán T./94
Pingitzer Beáta: lásd Vizslán T./99
Püspöki Zoltán: lásd Kozák M./72
Szabó Sándor: Kora tavaszi rajzású bagolylepkék *(Orthosia)* életmenete/10
Szabó Sándor: Adatok Debrecen bogárvilágához/95
Szabó Sándor: Díszes tarkalepke *(Euphydryas maturna)* a Jónás-részen (DNY Nyírség)/97
Weszelinov Ottó: Kerecsensólyom *(Falco cherrug)* Debrecen közelében/98
Vizslán László: lásd Vizslán Tibor/94
Vizslán Tibor: lásd Pingitzer Beáta/94
Vizslán Tibor - Vizslán László - Pingitzer Beáta: Adatok Varbó orchideáihoz/94
Vizslán Tibor - Pingitzer Beáta: Császármadár (Tetrastes bonasia) a miskolci Csanyikban/99
Hírek/103
Szerzőink figyelmébe!/105
E számunk szerzői/108

A sziki pacsirta kilencven éve

Esztendeje töltötte be fennállásának tizedik évét folyóiratunk, a Calandrella, s most a névadó, a sziki pacsirta ünnepelhetné immáron a kilencvenediket. Merthogy 1907 június 21-én állapította meg elsőként Schenk, hogy a Hortobágyon él egy hazánkra nézve új madárfaj. Sorsa igazi magyar sors: jó negyed századnak kellett eltelnie ahhoz, hogy végre-valahára angol /!/ kutatók megtalálják első fészkeit és felvessék annak a lehetőségét, miszerint nem az eredetileg vélt törzsalakhoz tartozik. Aztán ismét közel ennyi idő pergett le, mire kiderítette Horváth, hogy valójában új, eddig ismeretlen, ráadásul önálló, azaz bennszülött magyar alfajról van szó. Ezután "csupán" tíz év kellett ahhoz, hogy napvilágot lásson a legelső fényképfelvétel, ám 1970-ben már a róla szóló monográfiát is kézbe vehettük (mindkét utóbbi produkció jelen szerző nevéhez fűződik).

Mióta élhet itt? Úgy gondolom, lehet, vagy tízezer éve, de azt, hogy mikor és mennyi lehetett belőle, csak találgathatjuk, miután ez sem nagyon érdekelte elődeinket. Udvardy 1941-ben hét helyen találta, mindenütt 3-4 párban, Keve 1951-52-ben egyetlen területen száz feletti létszámot állapított meg. Az igazság valahol a kettő között lehetett, mint azt a 60-as években észleltem. Azonban mindig szigetszerű, kis populáció-töredékekben, amelyek nemegyszer jókora távolságra voltak egymástól.

És miért a bevezető mondat feltételes módja? Mert bizony, semmi okunk az ünneplésre! A sziki pacsirta mára elfogyott, nincs több belőle két-három párnál. A Hortobágyon, Magyarországon, a világon. Szebb lett volna egy kerek, dicsőséges századik évforduló, ám a sors (mi minden belefér ebbe a különös szóba...) közbeszólt, sietni kellett, nehogy már a nekrológ mondatait kelljen formálgatni, amikor madarunkat csupán a Calandrella címlapján láthatjuk majd. De ne feledjük, nem ő az egyetlen, amely elindult

ezen a semmibe vezető úton, példája figyelmeztessen minden madarászt (és nem madarászt), hogy bőven van tennivaló, amelyhez nem csak pénz, de ész és szív is szükségeltetik.

Főszerkesztő

ENDES MIHÁLY

Pincében tenyésző apró kocsonyás álpöfeteg (Melanogaster ambiguus /Vitt./)

A Szendrő - Rakacai-rögvidék nyugati szárnyán, Szendrőlád felett, devon korú metamorfizálódott homokkőben épített pincerendszer található, kb. 200 m tszf. magságban. Több bejáratának mindegyike csaknem teljesen beomlott, növényzettel benőtt, nehezen meglelhető, a legnagyobb is csupán 100x80 cm nyílású. A befogadó hegyoldalt agyagbemosódásos barna erdőtalaj borítja, amelyen, részben kivágott cseres tölgyes (Quercetum petraea-cerris), illetve újulata tenyészik. A barlangnak is beillő méretű és mikroklímájú rendszer kialakításának időpontjára és funkciójára vonatkozó konkrét adatokhoz ez ideig nem sikerült hozzájutni. Borospincének túl nagy, ugyanakkor meszelés és tűzhely nyomai jelzik egykor tartósan lakott voltát. Benne számos fülke, elágazások, helyenként felhagyott, vagy beomlott folyosók láthatók. A járatok teljes hossza eléri a 100 métert, szélességük 5, magasságuk 3 m körüli. Néhány, 25 cm átmérőjű, függőlegesen haladó kürtő éri el a külvilágot, amelyek minden bizonnyal a légcserét voltak hivatottak biztosítani. Hosszuk mintegy 8-10 méter, amely egyúttal a mesterséges barlang feletti réteg tekintélyes vastagságát is jelzi. A pincében uralkodó hőmérséklet és páratartalom egész évben meglehetősen állandónak mondható, a légmozgás minimális (+ 10 °C, 85 rel. %).

A rendszer egyetlen pontján, a mennyezet mintegy 2x3 m-es felszínén, a csupasz kőzeten található a hatalmas micéliumháló, rajta az időben változó számú és korú, egymástól különböző távolságban elhelyezkedő 20-25 gombatest. Zömük tavasztól őszig fiatal korú,